

## Udvalgsforslaget: Styrkelse af den parlamentariske kontrol med efterretningstjenesterne?

*Regeringen har sendt et forslag om styrkelse af den parlamentariske kontrol med PET i høring. Forslaget indebærer, at Udvalget vedrørende Efterretningstjenesterne, der udgør Danmarks parlamentariske tilsyn med efterretningstjenesterne, får en række nye lovfæstede kompetencer. I vidt omfang videreføres den gældende ordning, hvor Udvalgets primære opgave er at holde sig informeret om, og om fornødent tilkendegive sin opfattelse af efterretningstjenesternes overordnede virksomhed, mens man som udgangspunkt ikke foretager nogen bedømmelse af tjenesternes behandling af konkrete sager. Der introduceres således ikke nye effektive tiltag, som kan styrke den parlamentariske kontrol med PETs virksomhed, eksempelvis af PETs tvangsindgreb efter reglerne i retsplejeloven. Det fremgår heller ikke af forslaget hvordan Udvalgets rent kontrollerende funktion reelt styrkes, ligesom Udvalget ikke tilføjes reelle tilsynskompetencer eller reaktionsmuligheder på nær retten til at afgive fortrolige tilkendegivelser overfor regeringen.*

Det foreslås, at

- Udvalget bør kunne føre tilsyn med hele PETs virksomhed, herunder tvangsindgreb, og ikke blot den overordnede virksomhed. Endvidere bør Udvalget have kompetencen til at kræve indsigt i konkrete sager og dokumenter, hvis Udvalget anser det for nødvendigt dog således, at PET og FE i helt særlige tilfælde vil kunne nægte sådan udlevering.
- regeringens årlige redegørelse om tvangsindgreb skal indeholde en udførlig redegørelse vedrørende antallet af foretagne tvangsindgreb, efterfølgende domfældelser, og i hvilket omfang disse indgreb sker på baggrund af forudgående eller efterfølgende retskendelser. Den årlige redegørelse vedrørende tvangsindgreb bør offentliggøres i anonymiseret form.
- Tilsynet bør have pligt til løbende at rapportere til Udvalget, og bør have pligt til af egen drift at informere Udvalget om regeringens manglende efterlevelse af Tilsynets henstillinger.
- Udvalget bør have en pligt til at afgive en årlig beretning til Folketinget.

### 1. Indledning

Regeringen sendte den 15. januar 2013 forslag til lov om ændring af lov om etablering af et udvalg om forsvarets og politiets efterretningstjenester (Styrkelse af den parlamentariske kontrol og indsigt) i høring ("**Udvalgsforslaget**").<sup>1</sup>

Udvalgsforslaget tildeler Udvalget vedrørende Efterretningstjenesterne ("**Udvalget**") en række nye kompetencer og rettigheder.

Justitsministeren og forsvarsministeren har den 11. januar 2013, i forbindelse med Udvalgsforslaget, fremlagt forslag til lov om Politiets Efterretningstjeneste (PET) ("**PET-Forslaget**").

<sup>1</sup> <https://bdkv2.borger.dk/Lovgivning/Hoeringsportalen/Sider/Fakta.aspx?hpid=2146004213>

Det nye PET-Forslag har til formål at gennemføre en samlet og tidssvarende lovregulering af Politiets Efterretningstjenestes ("PET") virksomhed og etablere et nyt særligt Tilsyn med Efterretningstjenesterne ("Tilsynet") til styrkelse af bl.a. kontrollen med PETs behandling af oplysninger om såvel fysiske som juridiske personer.

Dette notat beskriver indledende Udvalgets nuværende funktion samt Udvalgsforslaget og de kompetencer og rettigheder, som Udvalget tildeles i forhold til PET, som følge af Udvalgsforslaget. Endvidere beskrives andre europæiske tilsyn og deres kompetencer.

Til sidst fremlægges konkrete forslag til, hvordan der kan ske en styrkelse af kontrollen med (i) tvangsindgreb foretaget af PET efter reglerne i retsplejeloven ("Tvangsindgreb") og udviklingen i anvendelsen af disse og (ii) PET-ansattes overskridelser af beføjelser, samt en nedbrydning af informationsasymmetrien mellem Udvalget og befolkningen (på den ene side) og regeringen og PET (på den anden side). Anbefalingerne i dette notat skal ses i lyset af den begrænsede kompetence, Tilsynet får, hvilken som udgangspunkt alene omfatter personoplysninger. I det omfang Tilsynet blev tildelt kompetence til at føre retligt tilsyn med hele PET (og relevante dele af FE's) virksomhed, og fik mulighed for af egen drift og direkte at orientere Udvalget, ville Udvalgsforslagets klare fokus på orientering fremfor egentlig kontrol være mindre betænkeligt.

## 2. Udvalget vedrørende Efterretningstjenesterne

Udvalget udgøres af fem folketingsmedlemmer udpeget af de folketingspartier, som har sæde i Folketingets Præsidium. Regeringen (ved justitsministeren) underretter Udvalget om indholdet af de retningslinjer, der er gældende for efterretningstjenesternes virksomhed. Endvidere holder regeringen Udvalget orienteret om væsentlige omstændigheder af sikkerhedsmæssig karakter eller om udenrigspolitiske spørgsmål, som er af betydning for efterretningstjenesternes virksomhed. Denne orientering sker under hensyntagen til de særlige forhold, som gør sig gældende for efterretningsvirksomhed.

Udvalgets primære opgave består i at holde sig informeret om og om fornødent tilkendegive sin opfattelse af efterretningstjenesternes overordnede virksomhed Udvalget foretager således som udgangspunkt ikke nogen bedømmelse af tjenesternes behandling af konkrete sager.<sup>2</sup>

## 3. Udvalgets kompetencer og rettigheder som følge af Udvalgsforslaget

Udvalgsforslaget har til formål at styrke den parlamentariske kontrol med PET og Forsvarets Efterretningstjeneste ("FE"), som udøves af Udvalget. Dette skal være med til at sikre, at efterretningstjenesterne fungerer betryggende, og at der er tillid til PET og FE i befolkningen.

Udvalgsforslaget medfører en række nye tiltag som gennemgås og beskrives mere detaljeret i **bilag I**.

Udvalget får bl.a. retten til (i) en årlig orientering om efterretningstjenesternes virksomhed, (ii) en årlig orientering om tvangsindgreb, (iii) til løbende orientering, (iv) at anmode om oplysninger om efterretningstjenesternes virksomhed, herunder særligt om anvendelsen af civile agenter (v) at anmode om PET- og FE-chefernes tilstedeværelse, (vi) at blive underrettet om retningslinjer og

<sup>2</sup> Beretning afgivet af Udvalget vedrørende Efterretningstjenesterne, den 26. november 2010, s. 5.

(vii) en underretning om manglende efterlevelse af Tilsynets henstillinger. Endvidere kan Udvalget afgive beretning om sin virksomhed, f.eks. en årlig beretning, der offentliggøres.

Udvalget får ikke til opgave at føre egentlig kontrol med PETs Tvangsindgreb på trods af, at adskillige andre europæiske tilsyn har denne kompetence (se bilag III).

#### 4. Sammenligning med andre europæiske parlamentariske tilsyn

I 2011 udgav Europa-Parlamentet en undersøgelse af parlamentariske og ikke-parlamentariske tilsynsenheders tilsyn med efterretningstjenester i EU.<sup>3</sup> Undersøgelsen indeholder en række opgørelser over, hvilke kompetencer og indsigtsmuligheder diverse tilsyn har i EU.<sup>4</sup>

I **bilag II** gengives skema 2, 4 og 5 i Europa-Parlamentets undersøgelse (om tilsynskompetencer og indsigtsmuligheder, der eksisterer i EU), og hvilke tilsynskompetencer og indsigtsmuligheder Udvalget i Danmark på nuværende tidspunkt har. Derudover tages der stilling, hvilke yderligere kompetencer m.v. Udvalget får som følge af Udvalgsforslaget. Sammenfattende kan det konkluderes, at:

- Af skema 2 fremgår ni kategorier af efterretningsaktiviteter (bl.a. indsamling af oplysninger via tvangsindgreb, og anvendelsen af personoplysninger), som parlamentariske tilsyn i EU fører tilsyn med. Af disse ni aktiviteter fører Udvalget kun tilsyn med to (anvendelsen af personoplysninger og analyser af information og produktion af rapporter), imens det finske parlamentariske tilsyn førte tilsyn med alle ni aktiviteter. Derudover førte de bulgarske, tyske, polske og rumænske parlamentariske tilsyn et tilsyn med syv af aktiviteterne. Vedtages Udvalgsforslaget, vil Udvalget således kun få én kompetence mere end på nuværende tidspunkt (drøftelser om udpegning af medlemmer til Tilsynet (se bilag I, j)).
- Af skema 4 fremgår Udvalgets adgang til 10 kategorier af fortrolige oplysninger, som parlamentariske tilsyn i EU fører tilsyn med. Ud af disse 10 informationskategorier havde Udvalget fire begrænsede adgange, og slet ingen adgang i de resterende seks kategorier. Til sammenligning havde de bulgarske og lettiske parlamentariske tilsyn ubegrænset adgang i alle 10 kategorier, og det estiske parlamentariske tilsyn havde ubegrænset adgang i syv kategorier, og begrænset adgang i tre kategorier. Såfremt Udvalgsforslaget bliver vedtaget, vil Udvalget få adgang til tre yderligere kategorier af informationer (underretning om budget (se bilag I.I) - der omfatter to kategorier i skema 4) og underretning om retningslinjer (se bilag I.f)), således at Udvalget har begrænset adgang til fire kategorier (som nu) samt adgang til budgetinformationer og udstedte retningslinjer.
- Af skema 5 fremgår ni kategorier af kompetencer og midler, som diverse europæiske parlamentariske tilsyn besidder (undersøgelsens skema 5 om kompetencer og midler som specialiserede tilsynsmyndigheder besidder), samt hvilke af disse Udvalget besidder. Ud af ni kategorier havde Udvalget kun to kompetencer og midler (modtagelse og gennemgang af årlige rapporter samt periodiske møder med efterretningstjenesterne). Til

<sup>3</sup> Policy Department C: Citizens' Rights and Constitutional Affairs – "Parliamentary oversight of security and intelligence agencies in the European Union", 2011.

<sup>4</sup> Det bemærkes at CEPOS ikke har haft mulighed for at efterprøve indholdet af denne undersøgelse, ligesom de forskellige kategorier kan overlappe.

sammenligning havde det ungarske parlamentariske tilsyn syv af de ni kompetencer, og de estiske, italienske og tyske parlamentariske tilsyn havde seks af kompetencerne. Såfremt Udvalgsforslaget bliver vedtaget, vil Udvalget få tildelt én yderligere kompetence (anmodning om PET- og FE-chefernes tilstedeværelse (se bilag I.e)) således, at Udvalget har tre ud af de ni kompetencer.

Under punkt 5 og i bilag III fremgår udvalgte eksempler på, hvilke kompetencer udvalgte europæiske og skandinaviske tilsyn har, herunder at de to hollandske parlamentariske tilsyn, det schweiziske parlamentariske GPD og det tyske parlamentariske PKGr fører tilsyn med efterretningsaktiviteternes (herunder Tvangsindgrebenes) lovlighed og har adgang til fortroligt materiale.

## 5. Udvalgte landes parlamentariske og ikke-parlamentariske tilsyn

I **bilag III** bliver en række individuelle kompetencer hos udvalgte europæiske tilsyn fremhævet. Heraf fremgår det (i form af det tyske PKGr, de hollandske parlamentariske komitéer og det schweiziske GPD) bl.a., at europæiske parlamentariske tilsyn

- fører tilsyn med tvangsindgreb og efterretningsaktiviteternes lovlighed,
- har ret til at anmode om oplysninger, og
- afgiver en årlig rapport.

## 6. Tilsyn med Tvangsindgreb

Hverken Udvalget eller Tilsynet skal udtrykkeligt eller af egen drift føre tilsyn med PETs Tvangsindgreb, herunder de Tvangsindgreb, som blev indført eller udvidet via Terrorpakke I og II<sup>5</sup>. Dette har man i den politiske aftale<sup>6</sup> begrundet med, at PET er underlagt den samme domstolskontrol som det øvrige politi. Udvalget får alene adgang til at anmode om oplysninger og statistikker om Tvangsindgreb, og på trods af at Tilsynet får omfattende indsigt i PETs virksomhed er dets kompetence begrænset til personoplysninger. Endvidere skal regeringen, ifølge Udvalgsforslaget, give Udvalget en årlig orientering om tvangsindgreb, men hverken Udvalget eller Tilsynet får en lovfæstet opgave om at føre tilsyn med Tvangsindgreb.

Der introduceres således ikke nye effektive tiltag vedrørende automatisk parlamentarisk eller anden kontrol med bl.a. dataaflysning, hemmelige (gentagne) ransagninger, indgreb i meddelelshemmeligheden, forstyrrelse eller afbrydelse af radio- eller telekommunikation og adgangen oplysninger om teletrafik (logning).

I 2005 blev der fremlagt et forslag til folketingsbeslutning<sup>7</sup> om udarbejdelse af en årlig offentligt tilgængelig statistik over indgreb i meddelelshemmeligheden. Forslaget blev begrundet med, at der ikke forelå statistik over antallet og omfanget af indgreb i meddelelshemmeligheden, domstolens kontrol eller effekten heraf for politiets efterforskning. Det kunne, ifølge forslaget, være med til, at der bredte sig den opfattelse, at domstolene blev betragtet som et

<sup>5</sup> L 378 af 2002 og L 542 af 2006.

<sup>6</sup> Politisk aftale mellem regeringen, Dansk Folkeparti, Det Konservative Folkeparti og Venstre om en ny styrket regulering af PETs virksomhed og den parlamentariske kontrol med efterretningstjenesterne, 11. januar 2013.

<sup>7</sup> 2005/1 BSF 84.

gummistempel for politiet. Det kunne endvidere være svært for dommerne at give afslag, når politiet f.eks. begrundede et indgreb med risikoen for terror, hvilket kunne være med til at udhule beskyttelsen af meddelelseshemmeligheden. Forslaget bortfaldt.

Folketingets retsudvalg har ved flere lejligheder stillet spørgsmål til justitsministrene om anvendelsen og omfanget af PETs Tvangsindgreb. Disse spørgsmål har primært vedrørt politiets anvendelse af indgreb som følge af Terrorpakke I og II<sup>8</sup>, herunder hemmelige ransagninger<sup>9</sup>, aflytninger og dataaflysninger<sup>10</sup>. Justitsministrenes svar på disse spørgsmål har generelt været, at det ikke var hensigtsmæssigt eller muligt i en folketingsbesvarelse at redegøre for PETs Tvangsindgreb.

Rigsadvokaten har offentliggjort en statistik over indgreb i meddelelseshemmeligheden og ransagninger i perioden 2009 til 2011.<sup>11</sup> Om ransagninger viser statistikken, at der blev foretaget 6619 i 2009, 7419 i 2010 og 7749 i 2011. Det oplyses dog, at politikredsene ikke anser tallene for fyldestgørende, og at disse ikke inkluderer PETs indgreb. I 2009 blev der foretaget 3328 indgreb i meddelelseshemmeligheden. Dette tal var 4609 i 2010 og 8947 i 2011. Tallene viser dog ikke de indgreb, der er foretaget af PET.

Der foreligger således flere eksempler på et parlamentarisk ønske om indsigt i anvendelsen af Tvangsindgreb, og statistikken viser en betydelig stigning i antallet af indgreb i meddelelseshemmeligheden, herunder en stigning på 168 % ved en sammenligning mellem 2009 og 2011.

## 7. Forholdet mellem Udvalget og Tilsynet

Udvalget sikres indsigt i Tilsynets virksomhed ved, at Udvalget får forelagt de årlige redegørelser, som Tilsynet afgiver om sin virksomhed. Endvidere sikres udvalget indsigt i PETs virksomhed via (i) den årlige redegørelse om sin virksomhed, som PET skal afgive til justitsministeren, (ii) regeringens pligt til løbende at underrette Udvalget samt (iii) den underretning Udvalget skal modtage, hvis der helt ekstraordinært skulle opstå en sag, hvor en henstilling fra Tilsynet til PET ikke følges af regeringen.

Tilsynet forpligtiges ikke til at orientere Udvalget løbende, og det er regeringen - og ikke Tilsynet selv - der skal underrette Udvalget om regeringens manglende efterlevelse af Tilsynets henstillinger. Endvidere skal Tilsynet ikke føre tilsyn med PETs tvangsindgreb, hvilket medfører, at Udvalget ikke modtager information herom fra andre myndigheder end PET og regeringen selv.

Udvalgets forhold til Tilsynet er således generelt begrænset til den årlige redegørelse, som Tilsynet og PET afgiver om deres virksomhed, samt orientering fra regeringen, såfremt Tilsynets henstillinger ikke efterkommes. Udvalget får ikke en adgang til at orientere sig om Tilsynets løbende virksomhed, og det er ikke intentionen, at Udvalget skal undersøge konkrete sager.

<sup>8</sup> Spørgsmål nr. 33 fra Folketingets Retsudvalg, 26. oktober 2006.

<sup>9</sup> Spørgsmål nr. 2 fra Folketingets Retsudvalg (vedrørende forslag til lov om ændring af straffeloven og retsplejeloven (Spørging af skjult udbytte og andre aktiver, forældelse af konfiskationskrav, hemmeligbeslaglæggelse m.v.) (L 54), 23. november 2010.

<sup>10</sup> Spørgsmål nr. 254 (Alm. del) fra Folketingets Retsudvalg, 30. november 2011.

<sup>11</sup> Rigsadvokaten, "Statistik over indgreb i meddelelseshemmeligheden og ransagninger", 2009-2011.

## 8. anbefalinger

Effektiv parlamentarisk kontrol med PET (og FE) forudsætter, at Udvalget og Folketinget har en tilstrækkelig indsigt i PETs (og FEs) aktiviteter og omfanget heraf.

Udvalgsforslaget har til formål at styrke den parlamentariske kontrol. I forbindelse med Udvalgets nye ret til at anmode om oplysninger (bilag I.d) fremgår det imidlertid af Udvalgsforslaget, at man ønsker at fortsætte den gældende ordning, hvor Udvalgets primære opgave er at holde sig informeret om, og om fornødent tilkendegive sin opfattelse af efterretningstjenesternes overordnede virksomhed, mens man som udgangspunkt ikke foretager nogen bedømmelse af tjenesternes behandling af konkrete sager. Udvalget har således traditionelt ikke haft til opgave at kræve indsigt i emner af særlig interesse men må alene henholde sig til regeringens og Tilsynets årlige orientering, hvilket kan skabe en så stor informationsasymmetri mellem PET og regeringen (på den ene side) og Udvalget (på den anden side), at Udvalgets kontrolfunktion må antages at kunne blive stærkt begrænset.

Udvalgsforslaget må antages fortsat at placere Danmark blandt de lande i EU med den mindst omfattende parlamentariske kontrol med efterretningstjenesterne.

Som det fremgår af punkt 4 og bilag II, samt punkt 5 og bilag III, så indebærer Udvalgsforslaget ikke nogen væsentlig styrkelse eller udvidelse af den parlamentariske kontrol, hvis man sammenligner med antallet af indsigtsmuligheder og kompetencer, som findes hos andre parlamentariske tilsyn i Europa. Det schweiziske parlamentariske GPD har en ubegrænset adgang til oplysninger. Endvidere fører GPD, de hollandske parlamentariske tilsyn, og det tyske parlamentariske PKGr tilsyn med efterretningsaktiviteternes (herunder Tvangsindgrebenes) lovlighed.

Ved en gennemgang af Udvalgets nye kompetencer i bilag I må det overordnet antages, at Udvalget forbliver et rent informationsmodtagende organ i overensstemmelse med den allerede gældende ordning, ligesom de informationer, som Udvalget skal tage stilling til, som udgangspunkt kun vedrører PETs overordnede virksomhed. Det fremgår ikke af Udvalgsforslaget, hvordan Udvalgets rent kontrollerende funktion reelt styrkes, og Udvalget tilføres ingen reelle tilsynskompetencer eller reaktionsmuligheder på nær den eksisterende ret til at afgive tilkendegivelser om PETs overordnede virksomhed.

Den parlamentariske kontrol svækkes endvidere af Udvalgsmedlemmernes absolutte tavshedspligt. Det må antages, at den parlamentariske kontrol ikke bliver stærkere af, at Udvalgets medlemmer modtager informationer af overordnet karakter, som ikke kan videregives til Folketinget.

Udvalgsforslaget medfører heller ikke en lovfæstet automatisk parlamentarisk eller anden form for effektiv kontrol med omfanget af og udviklingen i Tvangsindgreb på trods af gentagne parlamentariske forsøg på at få indsigt i omfanget og anvendelsen af disse Tvangsindgreb, og på trods af stigningen i politiets anvendelse af indgreb i meddelelseshemmeligheden og ransagninger. I det omfang, at Tilsynet blev tildelt en kompetence til at føre retligt tilsyn med hele PETs (og relevante dele af FE's) virksomhed samt mulighed for af egen drift og direkte at orientere Udvalget - og Udvalget fik mulighed for at informere Folketinget og i fornødent omfang offentligheden om uoverensstemmelser mellem Tilsynet og PET/regeringen - ville Udvalgets begrænsede kompetencer ikke være så betænkelige. Anbefalingerne nedenfor skal således ses i

lyset af netop Tilsynets begrænsede kompetence, samt den relativt begrænsede mulighed for interaktion mellem Tilsynet og Udvalget.

Det er i retssikkerhedens og tremagtsdelingens interesse, at der føres tilsyn med både PET og domstolene i forhold til omfanget af tilladte Tvangsindgreb, og hvor ofte disse foretages på baggrund af forudgående eller efterfølgende retskendelse. Både parlamentariske og ikke-parlamentariske tilsyn i Norge, Sverige, Tyskland, Holland og Schweiz fører alle tilsyn med de respektive efterretningstjenesters tvangsindgreb (se bilag III).

Følgende foreslås:

1. *Det bør indsættes i Udvalgsforslaget, at Udvalget fører tilsyn med hele PETs virksomhed, og ikke blot den overordnede virksomhed. Endvidere bør tilsynet have kompetencen til at kræve indsigt i konkrete sager hvis Udvalget anser det for nødvendigt.*

De parlamentariske tilsyn i Tyskland, Holland og Schweiz fører alle tilsyn med de respektive efterretningstjenesters aktiviteter lovlighed. Udvalgets kontrolfunktion bør være effektiv og have en præventiv effekt, og derfor ikke kun begrænse sig til PETs overordnede virksomhed. Endvidere bør Udvalget have en tilstrækkelig adgang til at undersøge, om PETs og Tilsynets virksomhed og redegørelser er tilstrækkelige, samt få adgang til konkrete sager, hvis Udvalget anser det for nødvendigt.

Udvalget bør på linje med de hollandske parlamentariske tilsyn, det schweiziske parlamentariske GPD og det tyske parlamentariske PKGr kunne føre tilsyn med Tvangsindgreb og efter anmodning have adgang til PETs fortrolige materiale, herunder korrespondance, bøger, papirer og dokumenter, dog med en begrænset mulighed for at PET kan modsætte sig dette af hensyn til tvingende omstændigheder.<sup>12</sup>

Endvidere bør Udvalget have indsigt i anvendelsen af Tvangsindgreb, hvilken kompetence bl.a. PKGr og GPD er tillagt.<sup>13</sup> Effektiv kontrol må antages kun at kunne føres, såfremt informationsasymmetrien mindskes, hvilket antageligt ikke vil ske ved fortsættelsen af tilsynet med kun den overordnede virksomhed.

Retten til at anmode om oplysninger i Udvalgsforslagets nye § 2, stk. 3 bør således suppleres med en ret til indsigt i konkrete sager samt alt fortroligt materiale hos PET, hvis Udvalget anser det for nødvendigt.

2. *Det bør fremgå af Udvalgsforslagets § 2, at regeringens årlige redegørelse om tvangsindgreb (bilag I.b) skal indeholde en udførlig redegørelse vedrørende antallet af foretagne*

---

<sup>12</sup> Policy Department C: Citizens' Rights and Constitutional Affairs – "Parliamentary oversight of security and intelligence agencies in the European Union", 2011, s. 219 . Se endvidere CEPOS analysenotat: "Den juridiske og parlamentariske kontrol med PET og FE er for svag og bør styrkes" af 21.6.2009 på [http://www.cepos.dk/fileadmin/user\\_upload/dokumenter/Den\\_juridiske\\_og\\_parlamentariske\\_kontrol\\_med\\_PET\\_og\\_FE\\_er\\_for\\_svag\\_og\\_boer\\_styrles.pdf](http://www.cepos.dk/fileadmin/user_upload/dokumenter/Den_juridiske_og_parlamentariske_kontrol_med_PET_og_FE_er_for_svag_og_boer_styrles.pdf)

<sup>13</sup> Policy Department C: Citizens' Rights and Constitutional Affairs – "Parliamentary oversight of security and intelligence agencies in the European Union", 2011, s. 131 og 220.



*Tvangsindgreb, efterfølgende domfældelser og i hvilket omfang disse indgreb sker på baggrund af forudgående eller efterfølgende retskendelser.*

I Udvalgsforslaget tildeles Udvalget kompetencen til at anmode om statistiske oplysninger, om blandt andet visse typer af Tvangsindgreb, herunder om antallet af sager, hvor der er meddelt afslag på at foretage en bestemt type Tvangsindgreb (bilag I.d). Endvidere skal Udvalget årligt gives en udførlig orientering om efterretningstjenesternes virksomhed (punkt bilag III.a). Dette skal ske ved siden af den løbende orientering. Det fremgår tillige af bemærkningerne, at regeringen årligt skal orientere Udvalget om de tilfælde, hvor Justitsministeriet i medfør af retsplejelovens regler herom er blevet underrettet om, at PET har foretaget tvangsindgreb, som domstolene ikke har godkendt (bilag I.b).

Det forudsættes dog i Udvalgsforslaget, at der sker en videreførelse af den gældende ordning, hvorefter det er Udvalgets primære opgave at holde sig informeret om, og om fornødent tilkendegive sin opfattelse af efterretningstjenesternes overordnede virksomhed, mens man som udgangspunkt ikke foretager nogen bedømmelse af tjenesternes behandling af konkrete sager. Endvidere fremgår det af den politiske aftale, at man ikke ønsker at ændre forholdene for så vidt angår parlamentarisk kontrol med Tvangsindgreb.

Domstolskontrol med Tvangsindgreb er et fundamentalt værn mod vilkårlige Tvangsindgreb og magtmisbrug. Men domstolskontrollen sikrer imidlertid ikke Folketingets, Udvalgets eller Tilsynets indsigt i (i) omfanget af og udviklingen i Tvangsindgreb, (ii) om betingelserne for Tvangsindgreb er tilstrækkelige, eller (iii) om domstolene fører en tilstrækkelig holdbar praksis i forhold til afsigelse af retskendelser. Bevares den nuværende ordning, vil muligheden for en fortsat informationsasymmetri mellem PET og regeringen (på den ene side) og Udvalget (på den anden side) antageligt medføre, at Udvalgets kontrolfunktion forbliver stærkt begrænset.

Både Udvalget og Tilsynet bør via den årlige redegørelse om Tvangsindgreb (bilag I.b) sikres en tilstrækkelig adgang til at føre tilsyn med Tvangsindgreb. Det bør fremgå af Udvalgsforslagets forslag til en ny § 2, at den årlige redegørelse skal indeholde antallet af Tvangsindgreb, hvorvidt disse er foretaget på baggrund af forudgående eller efterfølgende retskendelser, samt forholdet mellem foretagne Tvangsindgreb og efterfølgende sager og domfældelser ved domstolene.

En omfattende anvendelse af tvangsindgreb, der tillades af domstolene, men som ikke fører til domfældelse, vil kunne udgøre en indikator for, om PETs virksomhed og domstolenes kendelser er retssikkerhedsmæssigt forsvarlige.

### *3. Den årlige redegørelse vedrørende Tvangsindgreb bør offentliggøres i anonymiseret form.*

Domstolskontrol med Tvangsindgreb er et fundamentalt værn mod vilkårlige tvangsindgreb og magtmisbrug. Det sikrer imidlertid ikke parlamentarisk indsigt i omfanget af og udviklingen i Tvangsindgreb eller, om domstolene fører en tilstrækkelig holdbar praksis i forhold til afsigelse af retskendelser. Tavshedspligten for både Udvalget og Tilsynet modvirker yderligere den parlamentariske kontrol.

Folketinget og befolkningen bør sikres en tilstrækkelig adgang til at føre tilsyn med antallet af Tvangsindgreb og vurdere, om der eksisterer et rimeligt forhold mellem foretagne Tvangsindgreb og efterfølgende sager og domfældelser ved domstolene.



Regeringens årlige redegørelse vedrørende tvangsindgreb (bilag I.b) kan indgå i PETs årlige redegørelse, jf. Udvalgsforslagets forslag til en ny § 2 a, stk. 6, i Tilsynets redegørelse, jf. Udvalgsforslagets forslag til en ny § 2 a, stk. 2, eller i Udvalgets beretning jf. Udvalgsforslagets forslag til en ny § 3, stk. 2.

4. *Tilsynet bør have pligt til løbende at rapportere til Udvalget, og bør have pligt til at informere Udvalget om regeringens manglende efterlevelse af Tilsynets henstillinger.*

Der bør, med henblik på effektiv kontrol, indsættes en pligt for Tilsynet til løbende at orientere Udvalget, og det bør i Udvalgsforslagets forslag til ny § 2 a, stk. 3 være Tilsynet, som skal underrette Udvalget om regeringens manglende efterlevelse af Tilsynets henstillinger. Det bør således ikke være regeringen selv, der rapporterer om sin egen manglende efterlevelse af henstillinger. Endvidere bør det fremgå af Udvalgets redegørelse, i hvor mange tilfælde Tilsynet har indrapporteret PET og regeringens manglende efterlevelse af Tilsynets henstillinger, samt hvorvidt Udvalget er enig med Tilsynet eller PET og regeringen. En sådan redegørelse skal dog ikke nævne det konkrete indhold af de underliggende sager.

5. *Udvalget bør have en pligt til at afgive en årlig beretning til Folketinget.*

Den britiske Intelligence and Security Committee ("**ISC**") er forpligtiget til hvert år at afgive en rapport om dens virksomhed, ligesom den kan afgive rapporter løbende.<sup>14</sup> Denne rapport afgives til premierministeren, som forelægger den for parlamentet. Medlemmerne af ISC udpeges af premierministeren efter parlamentets nomineringer og en konsultation med formanden for oppositionen. Rapporterne gennemgår bl.a. udviklingen i terrortrusler og efterretningsvirksomhed og forholder sig (kritisk) til tiltag indenfor national sikkerhed og efterretningsvirksomhed. Det parlamentariske tyske PKGr, schweiziske GPD, og det norske EOS-Utvalget (hvis medlemmer udpeges af parlamentet) afgiver tillige rapporter og årsrapporter.

En lignende årlig beretning fra det parlamentariske Udvalg vil – sammen med regeringens og Tilsynets redegørelser - sikre Folketinget en vis parlamentarisk indsigt.

Udvalgsforslagets forslag til en ny § 3, stk. 2 bør indeholde en *pligt* for Udvalget til at afgive en årlig beretning.

## 9. Konklusion

På trods af at Kontroludvalget tildeles nye kompetencer, udgør Udvalgsforslaget i vidt omfang en videreførelse af den tidligere retstilstand, hvorefter Udvalget i altovervejende grad orienteres uden mulighed for at føre egentlig og løbende kontrol og uden egentlige

---

<sup>14</sup> Rapporterne er tilgængelige på <http://isc.independent.gov.uk/committee-reports/annual-reports>

reaktionsmuligheder. Med henblik på at styrke den lovgivende magts mulighed for at føre kontrol med efterretningstjenesterne foreslås det, at

- Udvalget bør kunne føre tilsyn med hele PETs virksomhed, herunder tvangsindgreb, og ikke blot den overordnede virksomhed. Endvidere bør Udvalget have kompetencen til at kræve indsigt i konkrete sager, hvis Udvalget anser det for nødvendigt dog således, at PET og FE i helt særlige tilfælde vil kunne nægte sådan udlevering.
- regeringens årlige redegørelse om tvangsindgreb skal indeholde en udførlig redegørelse vedrørende antallet af foretagne tvangsindgreb, efterfølgende domfældelser, og i hvilket omfang disse indgreb sker på baggrund af forudgående eller efterfølgende retskendelser.
- Den årlige redegørelse vedrørende tvangsindgreb bør offentliggøres i anonymiseret form.
- Tilsynet bør have pligt til løbende at rapportere til Udvalget, og bør have pligt til af egen drift at informere Udvalget om regeringens manglende efterlevelse af Tilsynets henstillinger.
- Udvalget bør have en pligt til at afgive en årlig beretning til Folketinget.

## Bilag I – Udvalgets kompetencer som følge af Udvalgsforslaget

Udvalgsforslaget medfører en række nye tiltag, som gennemgås nedenfor.

*a. Retten til årlig orientering - ny § 2, stk. 1.*

Regeringen foreslår, at Udvalget årligt gives en udførlig orientering om efterretningstjenesternes virksomhed. Denne orientering skal afgives af regeringen og skal ske ved siden af den løbende orientering.

Orienteringen skal udførligt underrette udvalget om PETs brug af civile agenter, og som minimum oplyse om (i) antallet af tilfælde, hvor PET har anvendt civilagenter, (ii) områder inden for straffelovens kapitel 12 og 13 hvor PET har anvendt civilagenter, f.eks. om der er tale om terrorisme, ekstremisme, spionage eller spredning af masseødelæggelsesvåben og (iii) eksempler på konkrete sager, der involverer civilagenter. Dette skal ske under hensyntagen til de særlige forhold, der gør sig gældende på efterretningsområdet.

Udvalget skal derudover oplyses om retningslinjerne for aflønning af kilder, herunder civilagenter.

*b. Orientering om tvangsindgreb – bemærkningen til den nye § 2, stk. 1.*

Regeringen skal (ifølge Udvalgsforslagets bemærkninger) endvidere en gang årligt orientere Udvalget om de tilfælde, hvor justitsministeriet i medfør af retsplejelovens regler herom er blevet underrettet om, at PET har foretaget tvangsindgreb, som domstolene ikke har godkendt.

*c. Retten til løbende orientering - ny § 2, stk. 2.*

Regeringen skal holde Udvalget orienteret om væsentlige omstændigheder af sikkerhedsmæssig karakter eller udenrigspolitiske spørgsmål, som er af betydning for efterretningstjenesternes virksomhed. Dette er en fortsættelse af gældende ret.

*d. Retten til at anmode om oplysninger - ny § 2, stk. 3.*

Der indføres en pligt for regeringen til på anmodning at give Udvalget oplysninger om efterretningstjenesternes virksomhed, herunder statistiske oplysninger. Det forudsættes i den forbindelse, at der sker en videreførelse af den gældende ordning, hvorefter det er Udvalgets primære opgave at holde sig informeret om, og om fornødent tilkendegive sin opfattelse af, efterretningstjenesternes overordnede virksomhed, mens man som udgangspunkt *ikke* foretager nogen bedømmelse af tjenesternes behandling af konkrete sager.

Oplysningerne kan f.eks. være

- om PETs indhentning af oplysninger fra andre offentlige myndigheder, jf. PET-Forslaget,
- statistik om visse typer af Tvangsindgreb,
- om visse typer af Tvangsindgreb, f.eks. dataaflæsning, herunder om antallet af sager, hvor der er meddelt afslag på at foretage en bestemt type Tvangsindgreb,
- om antallet af personer, der er genstand for undersøgelse hos PET,

- om det antal sager, hvor PET har foretaget en sikkerhedsundersøgelse, herunder antallet af sager hvor undersøgelsen har resulteret i videregivelse af belastende oplysninger,
- om FEs behandling af oplysninger om personer, som er hjemmehørende i Danmark.

*e. Anmodning om PET- og FE-chefernes tilstedeværelse - ny § 2, stk. 4.*

Udvalget kan anmode justitsministeren og forsvarsministeren om at foranledige, at cheferne for henholdsvis PET og FE er til stede i forbindelse med et udvalgs møde med henblik på at bistå ministrene med at besvare spørgsmål fra Udvalget.

*f. Underretning om retningslinjer - ny § 2, stk. 5.*

Regeringen skal underrette Udvalget om indholdet af de retningslinjer, der er gældende for efterretningstjenesternes virksomhed. De omfattede retningslinjer er dem, som er udstedt med hjemmel i PET-Forslaget (eller det tilsvarende forslag om regulering af FE) eller forudsat i bemærkningerne til forslagene. Underretningen skal ske forud for udstedelsen.

Endvidere skal Udvalget forudgående underrettes når der sker henlæggelse af væsentlige nye opgaver til PET.

*g. Forudgående forelæggelse af PETs redegørelse - ny § 2, stk. 6.*

PET-Forslaget medfører at PET afgiver en årlig redegørelse om sin virksomhed til justitsministeren, som skal offentliggøres. Udvalget skal have forelagt den årlige redegørelse før den offentliggøres.

*h. Forudgående forelæggelse af Tilsynets redegørelse - ny § 2 a, stk. 2.*

Udvalget sikres indsigt i Tilsynets virksomhed, ved at Udvalget får forelagt de årlige redegørelser, som Tilsynet afgiver om sin virksomhed. Forelæggelsen skal ske før offentliggørelsen af redegørelserne.

*i. Underretning om manglende efterlevelse af Tilsynets henstillinger - ny § 2 a, stk. 3.*

Der skal ske underretning af Udvalget, hvis der helt ekstraordinært skulle opstå en sag, hvor en henstilling fra Tilsynet til PET eller FE ikke følges af regeringen. Det er regeringen som skal underrette udvalget.

*j. Drøftelser om udpegning af medlemmer til Tilsynet - ny § 2 a, stk. 1.*

Udpegning af medlemmerne af Tilsynet (med undtagelse af formanden) sker efter drøftelse med Udvalget. Udvalget har i forbindelse med drøftelserne mulighed for at komme med indsigelser i forhold til de foreslåede personer og fremsætte alternative forslag til medlemmer.

*k. Udvalgets beretninger – ny § 3, stk. 2.*

Udvalget kan afgive beretning om sin virksomhed, f.eks. en årlig beretning, der offentliggøres. Udvalget kan inden for rammerne af den særlige tavshedspligt angive, hvilke emner der har været behandlet i udvalget. Det kan f.eks. være, at udvalget har drøftet PET's praksis med hensyn til telefonaflytninger. Beretningerne afgives med henblik på offentliggørelse.

*1. Underretning om budget – nyt 3. pkt. i § 4.*

Regeringen skal underrette Udvalget om PETs og FEs årlige budget, og eventuelt give detaljerede oplysninger om budgetmæssige forhold på de enkelte opgaveområder.

## Bilag II - Sammenligning med andre europæiske parlamentariske tilsyn

I 2011 udgav Europa-Parlamentet en undersøgelse af parlamentariske og ikke-parlamentariske tilsynsenheders tilsyn med efterretningstjenester i EU.<sup>15</sup> I denne undersøgelse inddrages Udvalgets nuværende tilsynskompetencer og sammenlignes med andre Europæiske tilsyns kompetencer. Enkelte skemaer i denne undersøgelse gennemgås nedenfor.

Af undersøgelsens skema 2 fremgår ni kategorier af efterretningsaktiviteter, som parlamentariske tilsyn i EU fører tilsyn med.

Disse ni kategorier, og Udvalgets kompetencer, var:

Aktivitet	Aktiviteter Udvalget fører tilsyn med
Indsamling af information ved brug af specielle beføjelser (tvangsindgreb)	
Indsamling af information fra åbne offentligt tilgængelige kilder	
Anvendelse af persondata	X
Informationsdeling mellem tjenester på nationalt plan	
Informationsdeling med fremmede tjenester	
Informationsdeling og samarbejdsaftaler med fremmede regeringer og tjenester	
Analyser af information og udarbejdelse af rapporter	X
Udnævnelse af ledende medarbejdere	
Udnævnelse af tilsynsenheder indenfor tjenesterne	

Af disse ni aktiviteter førte Udvalget kun tilsyn med to, imens det finske parlamentariske tilsyn førte tilsyn med alle ni aktiviteter. Derudover førte de bulgarske, tyske, polske og rumænske parlamentariske tilsyn et tilsyn med syv af aktiviteterne.

Vedtages Udvalgsforslaget, vil Udvalget få én mere kompetence end på nuværende tidspunkt (drøftelser om udpegning af medlemmer til Tilsynet (bilag I.j)). Dog vil retten til at anmode om oplysninger (bilag I.d) kunne overlapse visse af aktiviteterne, afhængigt af hvor dybdegående en adgang, Udvalget får til oplysninger vedrørende den daglige virksomhed samt samarbejdet og udveksling af oplysninger mellem PET eller FE og udenlandske regeringer og efterretningstjenester. Det bliver nemlig Udvalgets primære opgave er at holde sig informeret om, og om fornødent tilkendegive sin opfattelse af, efterretningstjenesternes overordnede virksomhed, mens man som udgangspunkt ikke foretager nogen bedømmelse af tjenesternes behandling af konkrete sager.

Af undersøgelsens skema 4 fremgår Udvalgets adgang til 10 kategorier af fortrolige oplysninger:

Typen af information	Udvalgets adgang
Fremtidige operationer	Begrænset
Igangværende operationer	Begrænset
Færdiggjorte operationer	Begrænset

<sup>15</sup> Policy Department C: Citizens' Rights and Constitutional Affairs – "Parliamentary oversight of security and intelligence agencies in the European Union", 2011, tilgængelig på <http://www.europarl.europa.eu/document/activities/cont/201109/20110927ATT27674/20110927ATT27674EN.pdf>.

Ministerielle instruktioner/direktiver til tjenester	Begrænset
Budget og planlagte udgifter for tjenester	Ingen
Tidligere udgifter	Ingen
Aftaler med fremmede regeringer, tjenester og internationale organisationer	Ingen
Information modtaget fra andre nationale tjenester	Ingen
Information modtaget fra fremmede regeringer og sikkerhedstjenester	Ingen
Information modtaget fra internationale organisationer (f.eks. FN, EU eller NATO)	Ingen

Ud af disse 10 informationskategorier har Udvalget fire begrænsede adgange, og slet ingen adgang i de resterende seks kategorier. Til sammenligning havde de bulgarske og lettiske parlamentariske tilsyn ubegrænset adgang i alle 10 kategorier, og det estiske parlamentariske tilsyn havde ubegrænset adgang i syv kategorier og begrænset adgang i tre kategorier.

Såfremt Udvalgsforslaget bliver vedtaget, vil Udvalget få adgang til tre yderligere kategorier af informationer (underretning om budget (bilag I.I) (der omfatter to kategorier i skema 4) og underretning om retningslinjer (bilag I.f)) således, at Udvalget har begrænset adgang til fire kategorier (som nu) samt adgang til budgetinformationer og udstedte retningslinjer. Dog vil retten til at anmode om oplysninger (bilag I.d) kunne overlappende visse af kategorierne, afhængigt af hvor dybdegående en adgang Udvalget vil få til oplysninger vedrørende operationer samt om samarbejdet og udveksling af oplysninger mellem PET eller FE og udenlandske regeringer og efterretningstjenester. Det bliver nemlig Udvalgets primære opgave er at holde sig informeret om, og om fornødent tilkendegive sin opfattelse af, efterretningstjenesternes overordnede virksomhed, mens man som udgangspunkt ikke foretager nogen bedømmelse af tjenesternes behandling af konkrete sager.

Af undersøgelsens skema 5 fremgår ni kategorier af kompetencer og midler, som diverse europæiske parlamentariske tilsyn besidder, samt hvilke Udvalget besidder:

Kompetencer og midler	Udvalgets kompetencer og midler
Modtage og gennemgå årlige rapporter fra tjenester	X
Periodiske møder med ledelserne i tjenesterne	X
Invitere ledelserne til at afgive vidneudsagn på andre tidspunkter	
Invitere eksterne eksperter	
Invitere personer fra offentligheden	
Stævne ansatte i tjenesterne til at afgive vidneudsagn	
Stævne personer fra den udøvende magt til at afgive vidneudsagn	
Stævne tjenester til at fremlægge bevis	
Inspektion af tjenesternes lokaler	

Ud af ni kategorier havde Udvalget kun to kompetencer og midler (modtagelse og gennemgang af årlige rapporter samt periodiske møder med efterretningstjenesterne). Til sammenligning havde det ungarske parlamentariske tilsyn syv af de ni kompetencer, og de estiske, italienske og tyske parlamentariske tilsyn havde seks af kompetencerne. Ingen parlamentariske tilsyn havde adgang til at stævne ansatte i tjenesterne og personer fra den udøvende magt til at afgive vidneudsagn.



Rangerer man tilsynene ud fra antallet af tilsynskompetencer per tilsyn lå Udvalget (blandt 18 parlamentariske tilsyn<sup>16</sup>) på næstsidstepladsen sammen med Østrigs parlamentariske tilsyn (begge med to kompetencer), mens Sveriges, Frankrigs og Grækenlands parlamentariske tilsyn lå sidst med kun én kompetence.

Såfremt Udvalgsforslaget bliver vedtaget, vil Udvalget få tildelt én yderligere kompetence (anmodning om PET- og FE-chefernes tilstedeværelse (bilag I.e)), således at Udvalget har tre ud af de ni kompetencer.

Under punkt 5 og bilag III fremgår udvalgte eksempler på hvilke kompetencer udvalgte europæiske og skandinaviske tilsyn har.

---

<sup>16</sup> Skema 5 angiver i alt 20 parlamentariske tilsyn, dog har Polen og Rumænien to parlamentariske tilsyn hver.

## Bilag III - Udvalgte landes parlamentariske og ikke-parlamentariske tilsyn

I dette bilag vil en række individuelle kompetencer hos udvalgte europæiske tilsyn blive fremhævet.

### Tyskland

Tysklands kontrol med efterretningstjenester består af det parlamentariske Parlamentarische Kontrollgremium ("PKGr") og det ikke-parlamentariske G10. PKGr har ret til at modtage information om tvangsindgreb og om håndteringen af personoplysninger.<sup>17</sup> Den føderale regering er underlagt en omfattende pligt til at rapportere til PKGr om generelle aktiviteter og væsentlige operationer. Endvidere skal den rapportere om andre operationer, hvis det kræves af PKGr, og PKGr kan tillige kræve adgang til fysiske og elektroniske filer, og foretage interviews af ansatte i tjenesterne, regeringerne og den føderale regering samt andre offentligt ansatte.<sup>18</sup> Tjenesterne har dog en mulighed for at modsætte sig videregivelsen af oplysninger, hvis væsentlige grunde berettiger dette.

G10-kommission fører et særligt tilsyn med overvågningsforanstaltninger i forhold til korrespondance, post og telekommunikation.<sup>19</sup> G10 skal give tilladelse til hvert enkelt indgreb i korrespondance, post og telekommunikation. Dens tilsyn omfatter derudover indsamlingen, behandlingen (herunder analyser) og anvendelsen af personoplysninger og meddelelse til den pågældende. G10 behandler og undersøger endvidere klager over indgreb i korrespondance, post og telekommunikation og har ret til at modtage enhver information, der anmodes om, herunder al dokumentation alle filer samt adgang til tjenesternes lokaler.

Hver sjette måned afgiver den føderale regering en rapport om overvågning af post og telekommunikation til PKGr, og PKGr rapporterer til parlamentet i midten og slutningen af hver parlamentsperiode og afgiver årligt én rapport.

### Sverige

Sveriges kontrol med efterretningstjenester består af to parlamentariske komiteer (der kan indkalde vidner), ombudsmanden og Säkerhets- och integritetsskyddsmyndigheten ("SIN"). SIN har to hovedopgaver i form af at sikring af lovligheden ved hemmelige tvangsindgreb og tilsyn med personoplysninger.<sup>20</sup> Endvidere kan personer anmode SIN om indsigt i, hvorvidt de har været genstand for overvågning, og om der er sket lovlig behandling af deres personoplysninger. SIN har ret til at modtage information fra de myndigheder, der er underlagt dets tilsyn, og det kan indhente ekspertviden og invitere personer til møder. Endvidere kan SIN foretage inspektioner af tjenesternes lokaler.

Parlamentet vælger medlemmerne af SIN, og SIN afgiver årligt en rapport til regeringen, som offentliggøres. I denne rapport har SIN mulighed for at udtrykke dets mening om f.eks. utilstrækkelig lovgivning. Endvidere kan SIN afgive specielle rapporter. Hvis SIN er overbevist om,

---

<sup>17</sup> Policy Department C: Citizens' Rights and Constitutional Affairs – "Parliamentary oversight of security and intelligence agencies in the European Union", 2011, s. 220.

<sup>18</sup> Policy Department C: Citizens' Rights and Constitutional Affairs – "Parliamentary oversight of security and intelligence agencies in the European Union", 2011, s. 220.

<sup>19</sup> Policy Department C: Citizens' Rights and Constitutional Affairs – "Parliamentary oversight of security and intelligence agencies in the European Union", 2011, s. 222 samt <http://www.ennir.be/germany/intelligence-review-germany>.

<sup>20</sup> <http://www.sakint.se/Ny-sida.html> og Policy Department C: Citizens' Rights and Constitutional Affairs – "Parliamentary oversight of security and intelligence agencies in the European Union", 2011, s. 280 og 285.

at der er sket en lovovertrædelse eller mangelfuld behandling af oplysninger, skal SIN videregive sagen til den relevante myndighed med henblik på videre behandling.

### **Holland**

Hollands kontrol med efterretningstjenester består af to parlamentariske komiteer og af den ikke-parlamentariske Commissie van Toezicht betreffende de Inlichtingen- en Veiligheidsdienst ("CTIVD"). De parlamentariske komiteer kan føre tilsyn med bl.a. effektivitet, budget og aktiviteternes lovlighed, og kan begge anmode om at få udleveret de oplysninger, de anser for nødvendige for at udøve deres virksomhed. Endvidere rådgiver CTIVD ministre både på eget initiativ og ved anmodning, og fungerer som en intern behandler af klager, som den ansvarlige minister modtager.

CTIVD foretager individuelle dybdegående undersøgelser, som resulterer i offentlige rapporter, og det overvåger en række af efterretningstjenestens aktiviteter, herunder behandlingen af personoplysninger, selvom det ikke er en lovfæstet opgave. CTIVD overvåger systematisk tjenesternes tvangsindgreb og har en ubegrænset adgang til hemmelig information. Det kan afhøre alle ansatte i tjenesten, som er forpligtigede til at afgive al relevant information. Det kan endvidere inspicere lokaler og afhøre vidner (under ed) samt eksperter.<sup>21</sup> CTIVD afgiver årligt én rapport.

### **Norge**

Norges kontrol med efterretningstjenester består af EOS-Utvalget, hvis medlemmer udpeges af parlamentet. EOS-Utvalget fører tilsyn med behandlingen af personoplysninger, tvangsindgreb og overholdelse af retssikkerhed og individets rettigheder.<sup>22</sup> Det skal sikre, at ingen person underkastes strengere indgreb end nødvendigt.

EOS-Utvalget udøver dets tilsyn via inspektioner, undersøgelser af klager eller sager, der rejses af egen drift. Det kan stævne (i) ansatte i EOS-tjenesterne, (ii) andre ansatte i den offentlige administration samt (iii) private personer til at afgive mundtligt bevis. Der har endvidere retten til at indkalde eksperter og en bred ret til at inspicere arkiver, registre og lokaler. EOS-Utvalget afgiver årligt én offentlig rapport.

### **Schweitz**

Schweitz' kontrol med efterretningstjenester består af den parlamentariske Geschäftsprüfungsdelegation (GPDel) ("GPD"), der er sammensat af medlemmer fra de to kamre af det schweiziske parlament. GPD har ubegrænset adgang til al hemmeligholdt information og vurderer efterretningstjenestens aktiviteter's lovlighed, egnethed og effektivitet.<sup>23</sup> Ved mistanke om uregelmæssigheder kan GPD igangsætte undersøgelser, som ender i rapporter, der ofte offentliggøres. GPD udgiver en årlig rapport til de to kamre i parlamentet, og den kommer med forslag til lovgivning og løsning af problemstillinger, som den identificerer som led i dens virksomhed.

<sup>21</sup> Policy Department C: Citizens' Rights and Constitutional Affairs – "Parliamentary oversight of security and intelligence agencies in the European Union", 2011, s. 256.

<sup>22</sup> <http://www.eos-utvalget.no/hXGXCTgZfK5R.35.idium> og <http://www.ennir.be/norway/intelligence-review-norway>

<sup>23</sup> <http://www.parlament.ch/e/organe-mitglieder/delegationen/geschaeftspruefungsdelegation/Documents/gpdel-factsheet-oberaufsicht-e.pdf>.